

Lelkigyakorlat, vagy mezőgazdasági munka?

Amikor meghallottam a kérdést, először nem értettem. Mi köze a kettőnek egymáshoz – kérdeztem magamtól. Aztán kiderült, hogy nem papi szolgálatról és nem is bérmunkáról van szó, hanem egyszerűen arról, hogy ha összejön néhány ember saját maga, egymás és az Ország építésére, hasznosabb-e a lelkigyakorlatos forma, vagy nem árt egy kis fizikai munka sem.

Amikor gondolkozni kezdtem rajta – látszólag már el is dőlt a kérdés, mert nem ásni, metszeni vagy kapálni kezdtem rajta, hanem gondolkozni –, emlékek jutottak eszembe. Elsőnek a szokásos keddi közösségi találkozó, amely ugyancsak lelki jellegű, mivel semmi más célja nincs, mint összejönni, hogy együtt legyünk magunk és egymás építésére. Aztán eszembe jutott, hogy bár székünkön ülve nem kapálunk, de próbáljuk erősen figyelni mozdulatainkat, érzelmeinket, gondolatainkat és kimondott szavainkat, megpróbálva kivárni azt a pillanatot, amikor azok természetesen, könnyedén, maguktól, de egy célnak alávetve jelennek meg.

Aztán eszembe jutottak azok az alkalmak is, amikor egy-egy hétvégén azért jöttünk össze, hogy kifejezetten fizikai munka közben próbáljunk meg összhangot teremteni mozdulataink, érzelmeink és gondolataink között. Ez akkor sikerült a legjobban, amikor az adott páciens valami egészen hétköznapi, de általa különösen nehezen vállalt vagy éppen visszataszító tennivalón gyakorolhatt. Számomra ez mindig a konyhai munkát, míg másoknak a padlástakarítást, rozsdás szögek akácfából való kihúzását vagy szerdobokor kiirtását jelentette. Az egészsnek a lényege nem a munka hasznossága volt – legfeljebb mint melléktermék –, hanem annak megtapasztalása, hogy a közösségi találkozók szavai mögött milyen gyakorlati összeszedettség rejlik. Például, amikor leejtek egy tojást a konyhában vagy belemegy a szálla az ujjamba, vagy a másik – a szeretett testvér – ráejti a deszkát a lábamra.

Aztán eszembe jutottak azok az alkalmak is, amikor barátaimat kivittem az erdőbe, hogy egy kicsit „kimenjenek a fejükből”. Megmondom őszintén, hogy legtöbbször teljes kudarccal végződtek az ilyen kísérletek. A kirándulás sem lelki-, sem testi gyakorlat nem volt, hanem egy jó levegőn, teljesen tudattalanul végzett fejtornához volt hasonlítható. De még a fejtorna sem a legjobb szó, mert a fej is csak azokat a gyakorlatokat végezte, amiket nap mint nap szokása szerint elvégez, azaz saját tartalmát megpróbálta másoknak eladni, vagy önmagának ismételtetni.

Valahogy kezd kikopni a Bokorból is az a hagyomány, amely a hétköznapi keresztény hagyományból már régen kikopott, hogy a test is eszköze lehet a lelki gyakorlatnak. Pedig ha csak egy kicsit is belegondolunk a dolgokba, a testünk van leginkább kéznél. Sokkal valóságosabb, érzékelhetőbb, tapasztalhatóbb, mint a gondolataink, amelyek első ránézésre sajátunknak látszanak ugyan, de job-

ban szemügyre véve őket kiderül, hogy önálló életet élnek. Esetenként mások gondolatai nyomán haladnak, de leginkább tőlünk, akaratunktól függetlenül, szinte követhetetlenül kapcsolnak egybe emlékeket, képeket, megtanult formulákat, fogalmakat, ahogy a külső környezet megkívánja, vagy ahogy szokásaink vezérlik. „Csaknem minden spirituális út a testnél kezdődik” – mondja Willigis Jäger bencés szerzetes és pap, ami azt jelenti, hogy a fej hamar elhiteti magával, hogy Istennek tetszően él és cselekszik, és oda sem figyel a testre (a megvetett, ördögi részre) és az érzelemre (amelyet úgyszemint képes befolyásolni, mert meg sem próbálja), pedig csak mindhárom együtt képes valamit is tenni, miután begyakorolta, hogy együtt is *legyen*. Számomra valószínűnek látszik, hogy Isten éppúgy be szeretné teljesíteni magát a járásomban, a mosogatásomban, a kapálásomban és a fogmosásomban, szintúgy a figyelmemben, a dühömben, az együttérzésemben, türelmetlenségemben és akaratomban, mint a gondolataimban, imádkozásomban, értekezleteken való felszólalásomban, vagy egy ilyen gondolatsor megfogalmazásában. „Talán furcsának tűnik, de tudatunk sokkal tisztábban játszik a test hangszerén, mint az értelemén. Az értelem sokszor zavaróan közbeszól saját hangjával. Az átlagember számára még belső ellenállásba ütközik, hogy vallásos megéleteit kifelé fordítsa és testileg kimutassa” – mondja Hulláimiban a tenger című könyvében Jäger.

Pedig kevés közösségnek vannak olyan lehetőségei testének és érzelmeinek megtapasztalására, és ennek révén a közösség jobb összekovácsolására, mint éppen a Bokornak. Nem minden közösségnek van kiskertje, családi ház tagja, ahol gyakorolni lehet. A Bokornak viszont van egy nagy kertje, Bokorliget, ahol korlátlan mennyiségű és minőségű munkalehetőség kínálkozik annak, aki dolgozni akar önmagán, hogy Isten beteljesíthesse magát mozdulatai szépségében, fizikai erőfeszítése eredményében – egy virágzó mandulafa vagy egy érett alma formájában.

Egy lelkigyakorlatot akkor érez jónak az ember, ha hatása nemcsak egy hétig tart, hanem élete során bármikor előkaphatóak az ott átéltek, mint olyan élmények, amelyek éltetnek, amelyek közelebb vittek magamhoz, a közösséghez és Istenhez is. Ennek eszköze nemcsak a belső csönd, a körbeemlékezés, a vita és az imádkozás, hanem a kapálás, a metszés, a locsolás és a fűnyírás is, tehát mindaz, ami a *talajt*, ha a mag már benne van, egyre porhanyósabbá, egyre tisztábbá, egyre alkalmasabbá teszi a jó termésre.

A kérdésre tehát nem a *vagy-vagy*, hanem az *és* a válasz. S mivel az utóbbi – a mezőgazdasági munka – ennyire nyitott lehetőség, de legtöbbünk számára ismeretlen, mert elhanyagolt terület, ki kellene használni ezt a lehetőséget, amíg még lehet.

Befejezésül egy szufi mondás: „Ha állandóan közelítesz hozzám, és ezt teljes odaadással teszed, amíg eggyé nem válsz szeretettemmel, akkor én vagyok a fül, amellyel hallasz, a szem, amellyel látsz, a kéz, amellyel fogsz, a láb, amellyel jársz.”

Farkas István

